

KILPAILULAINSÄÄDÄNNÖN HUOMIOIMINEN SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY:N TOIMINNASSA

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY:N TOIMINTAPERIAATE

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

Sisällys

1	Kilpailulainsäädäntö ja Suomen Tilintarkastajat ry.....	3
1.1	Kilpailulainsäädännön tarkoitus.....	3
1.2	Suosituksen tarkoitus.....	3
1.3	Kilpailuoikeus tilintarkastusalalla.....	3
2	Sallittu toiminta.....	4
2.1	Suomen Tilintarkastajat ry:n edunvalvonta.....	4
2.2	Asiakirjamallit ja yleiset sopimusehdot.....	4
2.3	Jäsenkoulutus.....	4
3	Kilpailulainsäädännön vastainen toiminta.....	4
3.1	Kilpailun rajoittaminen.....	4
3.2	Hinnoista sopiminen.....	5
3.3	Kielletty yhteistyö.....	5
3.4	Tietojen vaihto.....	6
3.5	Tietojen kerääminen ja niiden luovuttaminen.....	6
3.6	Luottamuksellisen tiedon tilastointi.....	7
4	Kilpailulainsäädännön huomioiminen yhdistyksen käytännön toiminnassa.....	7
5	Menettely kilpailuoikeuden vastaisen toiminnan varalle.....	8

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

1 Kilpailulainsäädäntö ja Suomen Tilintarkastajat ry

1.1 Kilpailulainsäädännön tarkoitus

Kilpailulainsäädäntö edistää ja tukee kilpailua vapailla markkinoilla. Kilpailunrajoitukset on laajasti kielletty kilpailulainsäädännössä. Vakavimpina kilpailun rajoituksina pidetään kartelleja ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

1.2 Toimintaperiaatteen tarkoitus

Toimialajärjestönä Suomen Tilintarkastajat ry (jatkossa myös ST) kokoa yhteen tilintarkastusalan toimijoita ja ajaa niiden etua. Toimialajärjestö voi tarjota ympäristön myös lainvastaiselle kilpailijoiden väliselle yhteistyölle. Tämä toimintaperiaate on laadittu sen varmistamiseksi, että ST:n toiminnassa noudatetaan kilpailulainsäädäntöä.

Kilpailulainsäädännön keskeiset säännöt tulee tuntea, ja niitä tulee noudattaa kaikessa Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnassa. Tässä toimintaperiaatteessa annetaan yleiset suuntaviivat siitä, miten kilpailuoikeuden säännöt tulee ottaa huomioon yhdistyksen toimikuntien ja työryhmien kokouksissa sekä muussa toiminnassa.¹ Toimintaperiaate koskee sekä ST:n henkilöstöä, jäseniä sekä muita henkilöitä, jotka osallistuvat ST:n toimintaan. Toimintaperiaatetta sovelletaan myös Suomen Tilintarkastajat ry:n kokonaan omistaman tytäryrityksen ST-Akatemia Oy:n toimintaan ja henkilöstöön sen tarjotessa koulutusta yhdistyksen jäsenille.

Toimintaperiaatteen tarkoituksena on myös auttaa tunnistamaan sellaisia tilanteita ja menettelytapoja, joihin tyypillisesti liittyy kilpailuoikeudellisia riskejä. Kilpailusäätöjen soveltaminen edellyttää tapauskohtaista arviointia, joten ohjeistus ei anna tyhjentyviä vastauksia kaikkien mahdollisten tilanteiden varalle.

1.3 Kilpailuoikeus tilintarkastusalalla

1.3.1 Lainsäädäntö

Kilpailulaki (948/2011) tuli voimaan 1.11.2011. Kilpailulain säännökset vastaavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEUT) kilpailusäätöjä (artiklat 101 ja 102). Kilpailulain lisäksi merkityksellinen on laki kilpailuoikeudellisista vahingonkorvauksista (1077/2016), joka perustuu vastaavaan EU-direktiiviin (2014/104/EU).

Kilpailulakiin on viimeksi tehty merkittäviä päivityksiä 24.6.2021 voimaan tulleilla muutoksilla (210/2021). Muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia toimialajärjestöille. Muutokset koskivat muun muassa valvovan viranomaisen, Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV), toteuttamia kuulemisia, tietopyyntöjä ja tarkastusvaltuuksia. Kilpailulakiin lisättiin uutena sääntelynä seuraamukset menettelyrikkomuksista sekä rakenteellisista korjaustoimenpiteistä, myös toimialajärjestöjen seuraamusmaksuja ankaroitettiin.

¹ Tässä toimintaperiaatteessa esitetyt tulkinnot ja soveltamisohjeet ovat Suomen Tilintarkastajat ry:n laatimia. Suosituksessa on huomioitu Kilpailu- ja kuluttajaviraston verkkosivuillaan antama ohjeistus.

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

1.3.2 Suomen Tilintarkastajat ry toimialajärjestönä

Toimialajärjestöjen, kuten ST, kilpailuvalvonnassa on kyse järjestön oman toiminnan ja sen piirissä tapahtuvan kilpailijoiden välisen yhteistyön arvioinnista. Toimialajärjestö voi toimia itse ollut kielletyn kilpailunrajoituksen toimeenpanijana tai se voi tarjota alusta toimialan kilpailijoiden väliselle kielletylle yhteistyölle.

1.3.3 Yhdistyksen jäsenet

Kilpailulaki soveltuu kaikkeen elinkeinotoimintaan riippumatta siitä, missä juridisessa muodossa sitä harjoitetaan. Suomen Tilintarkastajat ry:llä ei ole yritysjäseniä, mutta myös yksin toimiva tilintarkastaja on kilpailulain näkökulmasta "elinkeinonharjoittaja".

2 Sallittu toiminta

2.1 Suomen Tilintarkastajat ry:n edunvalvonta

Suomen Tilintarkastajat ry:n edunvalvontatoiminta on kilpailuoikeuden näkökulmasta sallittua ja hyväksyttävää.

Edunvalvontaa on esimerkiksi tapaamiset sidosryhmien edustajien kanssa sekä oman alan lainsäädäntöön tai viranomaistoimintaan vaikuttaminen aloittein, lausunnoin tai vastaavin keinoin.

ST:n edunvalvonnan tarkoituksena on vaikuttaa yleisellä tasolla tilintarkastusalan toimintaedellytysten parantamiseen sekä varmistaa toimialan intressien huomioon ottaminen esimerkiksi sääntelyhankkeissa tai muissa viranomaishankkeissa.

2.2 Asiakirjamallit ja yleiset sopimusehdot

Kilpailulainsäädäntö sallii sen, että Suomen Tilintarkastajat ry laatii jäsentensä käyttöön asiakirjamalleja ja mallisopimuksia kuten yleiset sopimusehdot. Mallisopimusten tulee olla syrjimättömiä eivätkä ne saa sisältää hintasuosituksia.

2.3 Jäsenkoulutus

Suomen Tilintarkastajat ry tarjoaa jäsenilleen laajasti koulutusta usealta ei aihealueelta, kuten uuden lainsäädännön ja standardien tulkinta ja tilintarkastajien laatukoulutus. Kilpailulainsäädännön näkökulmasta jäsenten kouluttaminen on sallittua toimintaa.

3 Kilpailulainsäädännön vastainen toiminta

3.1 Kilpailun rajoittaminen

Kilpailulaissa kielletään sellaiset elinkeinonharjoittajien väliset sopimukset, jotka estävät tai rajoittavat kilpailua. Kielto kattaa kaikenlaisen yhteisen sopimisen joko kirjallisesti tai suullisesti. Jopa muiden tekemän sopimuksen passiivinen hyväksyminen katsotaan sopimiseksi.

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

Kiellettyä kilpailun rajoittamista on myös päättäminen asiakkaan tai asiakasryhmän boikotista.

3.2 Hinnoista sopiminen

Eryyisen selvä esimerkki toimialajärjestössä kielletystä keskustelunaiheesta on tuleva tuotteiden tai palveluiden hinnoittelu.

Jokaisen tilintarkastajan tulee kilpailulainsäädäntöä noudattaakseen määrittää itsenäisesti sopimusehtonsa, mukaan lukien tarjoamansa palvelun hinta.

Hinnoista, niiden korotuksista tai hintaa koskevista muista ehdoista ei saa sopia Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnassa, kuten työryhmät, toimikunnat, koulutustilaisyydet, eikä edes keskustella yhdessä muiden tilintarkastajien tai tilintarkastusyhteisön edustajien kanssa. Myös markkinoiden jakaminen on kiellettyä.

Suomen Tilintarkastajat ry ei anna hintasuosituksia. Kilpailulainsäädännössä kielletyiksi hintasuosituksiksi katsotaan esimerkiksi tietyn hintatason tai hinnankorotuksen suositteluinen jäsenille, liian yksityiskohtaisten hintatilastojen julkaiseminen sekä hinnoittelua yhtenäistävät mallisopimukset, hinnoitteluohjeet ja -laskurit.

3.3 Kielletty yhteistyö

Kielletty kartelliyhteistyö voi käytännössä syntyä monella hyvin erilaisella tavalla:

- nimenomaisella kirjallisella tai suullisella sopimuksella
- jäsenten välisen vapaamuotoisen tietojen vaihdon seurauksena
- Toimialajärjestön päätöksellä, ohjeella tai suosituksella tai
- sillä, että jäsen osallistuu kokoukseen tai muuhun yhteistyöhön, jolla on tosiasiallisesti kilpailua rajoittava tarkoitus tai vaikutus, eikä jäsen tai hänen edustamansa yritys aktiivisesti irtisanoudu kielletystä yhteistyöstä.

Yhteistyömuotoja, jotka ovat keskenään kilpailemaan tarkoitettujen toimijoiden välillä lähes aina kiellettyjä, ovat muun muassa:

- hintakartellit ja hinnoista sopiminen
- hankintalähteiden tai markkinoiden jakaminen
- kollektiiviset boikotit
- palveluiden rajoittaminen²
- luottamuksellisten tietojen vaihto ja tällaisia tietoja sisältävä tilastointi
- myynti- ja markkinointiyhteistyö
- yhteiset tarjoukset

² Tilintarkastuslaissa (5 luku 3 §) ja EU:n tilintarkastusasetuksessa (5 artikla) on kielletty eräiden palvelujen tarjoaminen tilintarkastusasiakkaille.

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

- tietyissä tilanteissa standardisointi³
- ostoyhteistyö
- tuotantoyhteistyö⁴
- tietyt erikoistumissopimukset.

3.4 Tietojen vaihto

Luottamuksellisen tiedon vaihtaminen keskenään kilpailemaan tarkoitettujen tilintarkastajien välillä on kiellettyä. Luottamuksellista on mikä tahansa tieto, jota ei ole saatavissa samalla tarkkuustasolla julkisista lähteistä ja jolla voi olla vaikutusta jäsenten ja heidän työnantajayritystensä kilpailu- ja markkinakäyttäytymiseen. Tällaisten tietojen vaihtaminen olisi omiaan poistamaan normaalin liiketoimintaan liittyvän epävarmuustekijän, joka koskee kilpailevien toimijoiden toiminnan muuttumista.

Suomen Tilintarkastajat ry:n jäsenet eivät vaihda keskenään sellaisia tietoja, jotka kuuluvat jäsenten liikesalaisuuden piiriin ja joiden perusteella samoilla markkinoilla kilpailevat tuottajat voisivat (edes teoriassa) yhtenäistää liiketoimintaansa ja kilpailukäyttäytymistään.

ST:n toiminnassa jäsenille ei luovuteta liikesalaisuuksia, eivätkä jäsenet saa sopia, keskustella tai millään tavoin vaihtaa liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja, kuten

- hintoja tai hintaan vaikuttavia tekijöitä koskevia tietoja.⁵
- palveluehtoja (mm. toimitusehdot)
- tuotekehittelyä tai innovaatioita
- kaupallisia tai teknisiä liikesalaisuuksia
- investointeja
- kustannuksia ja kustannusrakenteita
- myyntejä ja myynnin volyyymejä
- ostoja, ostojen määriä, hankintalähteitä tai ostoalueita
- liikevaihtoja ja markkinaosuuksia⁶
- asiakasmääriä tai -segmenttejä sekä asiakkaiden ostoja
- markkinointia.

3.5 Tietojen kerääminen ja niiden luovuttaminen

Suomen Tilintarkastajat ry kerää jäseniltään toiminnassaan eri tarkoituksiin tarvitsemiaan tietoja. Tietoja, joiden vaihtaminen jäsenten kesken on kilpailulainsäädännössä kiellettyä, ei sellaisenaan saa luovuttaa jäsenille eikä julkisuuteen. Jäsenille tai julkisuuteen annettavat tiedot ST:n on

³ Tilintarkastuslalla noudatettaville standardeille on oltava objektiiviset perusteet, eikä niitä saa laatia sellaisiksi, että yksittäisen jäsenen tai tietyn jäsenryhmän pääsy mukaan kilpailuun estyy.

⁴ Tilintarkastuslaki mahdollistaa yhteisen tilintarkastuksen, jossa kaksi tai useampi tilintarkastaja suorittaa tilintarkastuksen yhden tilintarkastuskertomuksen laatimiseksi.

⁵ Kirjanpitoasetuksen 2 luvun 7 a §:n mukaan tilintarkastajan palkkiot on esitettävä tilinpäätöksen liitetietona.

⁶ EU:n tilintarkastusasetuksen (537/2014) 13 artikla edellyttää muun muassa eräiden liikevaihtoa koskevien tietojen julkistamista avoimuusraportissa.

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

muokattava niin yleisluontoisiksi, ettei tietojen perusteella ketään jäsenyritystä voida tunnistaa tietojen perusteella.

Suomen Tilintarkastajat ry ei liitä tietoihin eikä muutoinkaan julkaise yhteenvetoja, kommentteja, analyyssejä tai huomioita, joiden perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä tilintarkastajien kilpailukäyttäytymisestä, hinta- tai markkinakehityksestä tai muusta kilpailuoikeudellisesti kriittisistä kysymyksistä.

Suomen Tilintarkastajat ry:n käyttöön toimitettu luottamuksellinen tieto on käsiteltävä siten, että tietoon eivät pääse käsiksi muut kuin tilastoja tekevät henkilöt tai henkilöt, joiden toimenkuva edellyttää pääsyä yksittäisiin yritystietoihin. Nämä henkilöt eivät saa olla jäsenyritysten edustajia.

Tietojen vaihtaminen on kuitenkin sallittua ST:n auktorisointi- / tai sertifiointitoiminnassa niiltä osin kuin se on prosessin osalta välttämätöntä.

3.6 Luottamuksellisen tiedon tilastointi

Tilintarkastusalan toimijoiden kilpailu- ja markkinakäyttäytymiseen vaikuttavan luottamuksellisen tiedon tilastointi ST:n toimesta on kiellettyä, jos tilastoitava informaatio on ajankohtaista, sitä ei ole saatavissa julkisista lähteistä, ja sillä on merkitystä yritysten tulevan kilpailukäyttäytymiseen. Tilastointia ei tee sallitaksi tiedon julkaiseminen.

Jäsenet tai heidän edustamansa yritykset eivät saa vaihtaa luottamuksellisia tietoja suoraan, eikä tällaista tietoa saa vaihtua myöskään tutkimuslaitoksen tilastointitoiminnan kautta.

Viranomaisten toimesta tapahtuva tilastointi ei yleensä ole kilpailuoikeudellisesti ongelmallista. ST voi tiedottaa jäsenilleen tällaisesta tilastosta tai välittää viranomaisen tai kolmannen tahon kokooman tilastojen sisältämiä tietoja edelleen jäsenilleen edellyttäen, ettei ST tässä yhteydessä anna jäsenilleen toimintasuosituksia tai -ohjeita.

Tilastointiin suhtaudutaan kriittisemmin silloin, jos markkinat ovat läpinäkyvät, keskittyneet ja niillä toimii vain harvoja yrityksiä kuin markkinoilla, joilla on paljon tasavahvoja toimijoita.

4 Kilpailulainsäädännön huomioiminen yhdistyksen käytännön toiminnassa

Tapaamiset, niiden yhteydessä käydyt keskustelut ja kilpailijoiden välillä vaihdetut tiedot kiinnostavat kilpailuviranomaisia, sillä kilpailunrajoituksia on joissakin tapauksissa toteutettu toimialajärjestöjen kautta.

ST:n toiminnassa on tärkeää noudattaa erityisesti niitä kilpailusääntöjä, jotka koskevat kilpailijoiden välisiä suhteita. Sellaiset yhdistyksen päätökset, suositukset ja vastaavat toimenpiteet, joilla voi olla tilintarkastusosalalla toimivien kilpailukäyttäytymistä yhdenmukaistava vaikutus, ovat kiellettyjä.

Suomen Tilintarkastajat ry:n kokoukset, tapaamiset ja tilaisuudet suunnitellaan siten, että esityslistalle ei oteta mukaan asioita, joilla saattaa olla vaikutusta yhdistyksen jäsenten tulevaan hinta- ja

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

markkinakäyttämiseen. Tällaisina asioina on lähtökohtaisesti pidettävä tietoa, jota ei ole julkisesti saatavilla ja jolla on merkitystä kilpailu- ja markkinakäyttämiseen.

- Kokousten asialistalla ei saa olla kiellettyjä aiheita.
- Jos kokouksessa käsitellään muita asioita kuin kokouksen asialistalla on, keskustelut eivät saa siirtyä kiellettyihin aiheisiin.
- Kokouksista laadittavissa pöytäkirjoissa ei tule käyttää ilmaisuja, jotka voivat jälkikäteen tarkasteltuna aiheuttaa epäselvyyttä siitä, onko kilpailuoikeudellisia säännöksiä noudatettu asianmukaisesti.
- Kiellettyä aihetta koskeva puheenvuoro on keskeytettävä ja todettava, että asiasta ei voida keskustella kilpailuoikeuden sääntöjen vuoksi. Tämä velvollisuus on sekä kokouksen puheenjohtajalla että jokaisella osallistujalla.

5 Menettely kilpailuoikeuden vastaisen toiminnan varalle

Jos Suomen Tilintarkastajat ry:n henkilöstöön kuuluva, yhdistyksen jäsen tai muutoin yhdistyksen toimintaa osallistuva havaitsee kilpailulain vastaista toimintaa joko Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnassa tai yhdistyksen jäsenten välillä, tulee toiminnasta protestoida välittömästi ja poistua kokouksesta tai tilaisuudesta. Jos kyse on virallisesta kokouksesta, puheenjohtajaa tulee pyytää kirjaamaan protestointi ja poistuminen. Kilpailulainsäädännön vastaista toimintaa koskevasta havainnosta tulee ilmoittaa Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtajalle tai juristille.

Liitteet

- kilpailuoikeus liikennervalot
- kilpailuoikeus dia koulutus, työryhmät, tilaisuudet